

EUREGIO KARELIA–SEMINAARI

Joensuu [2.11.2016 KLO 13.50 – 14.10](#)

Valtiosihteeri Jari Partanen

RAJA-ALUEYHTEISTYÖ: NYKYTILA JA TULEVAISUUS ITÄ- JA POHJOIS-SUOMESSA

Arvoisat puheenjohtajat, hyvä seminaariväki,

Minulla on suuri kunnia olla tässä tilaisuudessa mukana Suomen ja Venäjän hallitustenvälisen rajat ylittävän yhteistyön komission Suomen valtuuskunnan puheenjohtajan ominaisuudessa.

Ennen kuin siirryn puheenvuoroni otsikon mukaisesti rajayhteistyön nykytilan ja tulevaisuuden avaamiseen haluan taustaksi muistuttaa, että Suomen ja Venäjän välisellä raja-alueyhteistyöllä on pitkät perinteet. Yhteistyösuhteita alettiin kehittää entistä tehokkaammin 1960-luvulla solmimalla ystävyyskaupunki- ja kummikuntasuhteita.

Vuoden 1992 valtiosopimukseen perustunut maiden välinen lähialueyhteistyö jatkui yli 20 vuotta. Yhteistyön keskeisiä tavoitteita olivat muun muassa alueellisen vakauden edistäminen, taloudellisen ja yhteiskunnallisen kehityksen tukeminen. Yhteistyöllä vähennettiin ympäristö- ja ydinturvariskejä, kehitettiin sosiaali- ja terveydenhuoltoa sekä vahvistettiin kansalaisyhteiskuntaa.

Lähialueyhteistyön kehittämistoimet kohdistuivat Venäjälle. Suomen rahallinen panos oli lähes 330 miljoonaa euroa. Tämänmuotoinen lähialueyhteistyö päättyi vuonna 2012. Sopimuksen päätyttyä Suomi ja Venäjä solmivat uuden, maiden hallitustenvälisen rajat ylittävää yhteistyötä koskevan valtiosopimuksen.

Puheenjohtajuuteni ja samalla tietysti koko Suomen valtuuskunnan toiminta perustuu tähän vuonna 2012 solmittuun ja edelleen voimassa olevaan rajat ylittävän yhteistyön valtiosopimukseen. Sopimuksen perusteella sopijapuolet - Suomi ja Venäjä - vahvistavat ja kehittävät rajat ylittävää yhteistyötä tasavertaisuuden ja molemminpuolisen hyödyn pohjalta.

Oman puheenjohtajuuteni käytännön toiminnan kannalta keskeisessä asemassa ovat valtuuskuntien puheenjohtajatapaamiset sekä tietysti rajat ylittävän yhteistyön komission kokoukset. Rajat ylittävän yhteistyön komission kolmas puheenjohtajatapaaminen järjestettiin tänä vuonna toukokuun lopulla Helsingissä. Minulle se oli kahdella tapaa merkittävä: se oli ensimmäinen virallinen työtehtävä tässä yhteydessä ja tapasin venäläisen kollegani Tsybulskin ensimmäistä kertaa. Puheenjohtajatapaamisessa sovimme Rajat ylittävän yhteistyön komission mahdollisimman tulokselliseen toimintaan liittyvistä käytännön kysymyksistä sekä ensimmäisen koko komissiosta koskevan kokouksen järjestämisestä Hatsinassa. Tämä historiallinen kokous järjestettiin reipas kuukausi sitten syyskuun lopulla.

Voin vakuuttaa, että molemmissa tapaamisissa keskustelut käytiin erittäin hyvässä ja rakentavassa hengessä. Saimme sovittua komission jatkotyölle hyvät lähtökohdat, selkeät askelmerkit. Puheenjohtajatapaamiset ja komission kokoukset saavat jatkoa ensi vuonna.

Arvoisat kuulijat,

Komissiolla on tärkeä rooli Suomen ja Venäjän raja-alueiden kehittämisessä. Sen tehtävänä on varmistaa raja-alueiden yhteistyöhön strateginen ja poliittinen ohjaus. Komissiolla on rajat ylittävää käytännön yhteistyötä tukeva ja kokonaisuutta koordinoiva ote. Suomen valtuuskunnan pysyvä kokoonpano muodostuu TEMn ja UMn edustajista, mutta on muutoin asiakysymyksittäin joustava. Keskushallinnon lisäksi myös alueet osallistuvat aina tarvittaessa komission toimintaan. Komission toiminta kytkeytyy vahvasti myös Suomen ja Venäjän välisiin EU:n osarahoittamiin raja-alueyhteistyöohjelmiin, eli ns. ENI CBC-ohjelmiin. Tästä kokonaisuudesta meille kertoo kohta tarkemmin tärkeä työparini ja asiantuntijavirkamies Petri Haapalainen TEMstä.

Rajat ylittävän yhteistyön valtiosopimuksessa määritellään yhteistyötä koskevat alat ja painotetaan, että kehittämistoimet tehdään yhteistyössä, koordinoitusti ja strategisessa ohjauksessa. Keskeisiä yhteistyöaloja ovat alueiden taloudellisen ja sosiaalisen

kehityksen edistäminen, investointien edistäminen raja-alueilla, raja-alue liikenteen ja –liikenneyhteyksien edistäminen, yhteistyön edistäminen eri viranomaisten ja yritystoiminnan kesken sekä raja-alueilla asuvien ihmisten välisen yhteistyön edistäminen. Näitä vastaavia yhteistyöaloja toteutetaan myös ENI CBC–ohjelmissa. ENI CBC -ohjelmat ovat merkittävä rahoitusväline Suomen ja Venäjän raja-alueiden kehittämisessä. Niiden vahvistettu kokonaisrahoitus ohjelmakaudella 2014 – 2020 on lähes 180 miljoonaa euroa. Suomalaisesta näkökulmasta katsottuna ja raja-alueiden tarpeet ja toiveet huomioiden kyseessä on varsin merkittävät euromäärät.

Katson myös tässä yhteydessä tarpeelliseksi painottaa, että Suomen ja Venäjän välisessä yhteistyössä Suomen ja Venäjän hallitustenvälisellä talouskomissiolla on huomattava merkitys ja rooli. Talouskomissio, joka myös perustettiin vuonna 1992, on Suomen ja Venäjän välinen taloudellinen yhteistyöfoorumi. Komission tehtävänä on poistaa kaupan ja investointien esteitä ja edistää yritysten välisiä yhteyksiä sekä liiketoimintailmapiirin kehitystä. Komission alaisuudessa toimii neljätoista sektorityöryhmää, jotka kattavat keskeiset yhteistyöalat. Lisäksi

komissio tarjoaa puitteet Suomen yhteistyölle kaikkiaan kymmenen Venäjän alueen kanssa. Pidän tärkeänä, että talouskomission ja rajat ylittävän yhteistyön komission keskinäistä työtä koordinoidaan päällekkäisyyksien välttämiseksi ja mahdollisimman tehokkaan ja vaikuttavan yhteistyön aikaansaamiseksi kummankin maan tärkeiksi katsomilla aloilla.

Arvoisat kuulijat,

Euregio Karelian rooli on hyvin tärkeä katsottaessa rajat ylittävän yhteistyön toimintakenttäkokonaisuutta. Olette vuosien varrella toimineet tärkeänä yhteistyöfoorumina Kainuun, Pohjois-Karjalan, Pohjois-Pohjanmaan ja Karjalan Tasavallan välillä. Euregio Karelian kautta olemme saaneet käytännön näkökulmia rajat ylittävään yhteistyöhön. Työnne on luonut pohjaa myös alueella toteutettavaan EU-osarahoitteiseen yhteistyöhön.

Myös EU:lla on ollut oma roolinsa Suomen ja Venäjän välisten raja-alueiden rahoittamisessa. Vuodesta 1991 lähtien EU on rahoittanut raja-alueyhteistyötä ensin ns. Tacis -ohjelman, ja sen jälkeen Interreg, ENPI CBC ja ENI CBC-ohjelmilla. Näillä EU:n

osarahoittamilla ohjelmilla on täydennetty ja jatkettu Suomen ja Venäjän välistä lähialueyhteistyötä. Korostan, että raja-alueyhteistyötämme pidetään myös tässä ajassa tärkeänä EU:ssa. Tästä kertoo erityisesti se, että edellä mainitut ohjelmat eivät kuulu Venäjää koskevien EU:n talouspakotteiden piiriin.

Haluan vielä tiivistä palata ohjelmakaudella 2007 – 2013 toteutettuihin ENPI CBC-ohjelmiin. Suomen ja Venäjän välisellä rajalla toteutettiin siis kolme ENPI CBC-ohjelmaa: Kolarctic, Karelia ja Kaakkois-Suomi – Venäjä. Näissä ohjelmissa EU:n ulkorajan molemmilla puolilla sijaitsevat alueet pystyivät ensimmäistä kertaa osallistumaan täysimääräisesti ohjelmien valmisteluprosessiin. Ohjelmien alhaalta ylöspäin suuntautuva lähestymistapa on taannut täyden sitoutumisen alueellisella tasolla.

Tulokset ohjelmien toteuttamisesta ovat olleet hyviä. Ohjelmien rahoitukseen on sitouduttu. 167 hankkeeseen on käytetty yhteensä yli 200 miljoonaa euroa. Ohjelmat ovat tuottaneet konkreettisia tuloksia. Kaupunkien, yliopistojen, yritysten ja

kansalaisjärjestöjen yhteishankkeet ovat lähentäneet toimijoita. Raja-alueille on syntynyt laajoja yhteistyöverkostoja. Merkittäviä investointeja on tehty rajanylityspaikkoihin, siltoihin ja teihin. Kaikki tämä on vahvistanut vakautta ja talouskehitystä lähialueillamme sekä edistänyt taloudellista ja sosiaalista kehitystä rajojen molemmilla puolella.

Tästä näkökulmasta katsottuna on tärkeää, että ohjelmakauden 2014 – 2020 ENI CBC-ohjelmat saadaan käynnistettyä mahdollisimman pian. Ohjelmakohtaiset rahoitus sopimukset on saatava allekirjoitettua vuoden 2016 loppuun mennessä. Näin itse ohjelmat voidaan käynnistää alkuvuodesta 2017. Olen luottavainen että pysymme aikataulussa.

Myös mahdollisen EU-lisärahoituksen saamiseksi ohjelmat on saatava käynnistettyä mahdollisimman pian. Kun ENI CBC-ohjelmat saadaan liikkeelle, niitä tulee hyödyntää mahdollisimman tehokkaasti korostaen yritysten toimintaedellytysten kehittämisen tärkeyttä kansalaisten hyvinvoinnin lisäämiseksi rajan kummallakin puolella. Komission toiminnassa, valtuuskuntiemme puheenjohtajina minä ja kollegani Aleksander katsomme tarkasti sen perään, että saamme

aikaiseksi käytännöllisiä, raja-alueita hyödyttäviä konkreettisia tuloksia. Euroilla on saatava vaikuttavuutta.

Hyvät kuulijat,

Pääministeri Sipilän hallituksen keskeinen tavoite on saada Suomen talouden pyörät pyörimään ja kohentaa merkittävästi työllisyyttä. Tämän sanoessani tarkoitan koko laajaa Suomea. Tuloksiin tähtäävä raja-alueyhteistyö tukee erinomaisesti tämän tavoitteen saavuttamista.

Uusia yhteistyön mahdollisuuksia, alueiden taloudellista ja sosiaalista hyvinvointia vauhdittavia asioita on esimerkiksi toimivien ja sujuvien liikenneyhteyksien kehittäminen. Taloudellista ja sosiaalista hyvinvointia luovia asioita ovat esimerkiksi investointien kohdentuminen alueille ja matkailun edistäminen sekä hyvinvointipalvelujen lisääminen ja palveluiden turvaaminen erityisesti haja-asutusalueella. Tietotekniikan entistä tehokkaampi hyödyntäminen antaa meille tähänkin uusia mahdollisuuksia.

Jotta rajat ylittävä yhteistyö voi tulevaisuudessakin jatkua ja kehittyä, kannustan Teitä alueiden edustajia käyttämään kaikki nyt olemassa olevat rahoituskeinot ja välineet yhteistyöhankkeiden edistämiseen ja toteuttamiseen. Se edellyttää viranomaisten tiiviimpää yhteistyötä ja parempaa tiedonkulkua, mutta myös kansalaisten ja yritysten tiiviimpää osallistumista yhteistyön edistämiseen.

Yhteistyön kehittämisessä on katsottava nykyistä kauemmas ja vaikutettava omien luontaiset kanavien kautta laajemminkin alueiden kehitykseen ja yhteistyöhön vaikuttaviin päättäjiin. Katson tässä Moskovaan, Helsinkiin ja Brysseliin. Hyvät ja luottamukselliset henkilökontaktit ovat se ratkaiseva avain jokaisella vaikuttamisen tasolla.

Arktisen alueen yhteistyö ja Pohjoisväylän kehittyminen luo myös uusia mahdollisuuksia raja-alueyhteistyölle ja uusille taloudellisille avauksille. Pohjoisen suunnasta löytyy tulevaisuus. Potentiaali on tässä valtava.

Tiedän hyvin että tässä salissa kaikilla tahoilla on vahva sitoutuminen yhteistyön edistämiseen. Te alueella toimivat päättäjät tiedätte ja tunnette alueittenne kehittämistarpeet ja ne konkreettiset toimenpiteet, joita tarvitaan eniten lähialueen talouden ja hyvinvoinnin edistämiseksi. Voin vakuuttaa että annan kaiken tukeni tälle ponnistelulle ja pyrin omassa asemassani auttamaan Teitä tavoitteidenne saavuttamisessa.

Arvoisa puheenjohtaja,

Esitän parhaimman kiitokseni tämän korkeatasoisen seminaarin järjestämisestä. Tämä on erittäin hyvä tapa tutustua toisiimme ja luoda luottamuksellisia yhteistyösuhteita ja – verkostoja. Uskon, että saamme tälle tärkeälle asialle myös näkyvyyttä ja nostamme tunnettavuutta. Täältä Joensuusta käsin ymmärtää myös konkreettisesti raja-alueyhteistyön merkityksen. Olen itsekin oppinut taas paljon uutta.

Toivotan Teille kaikkea menestystä tärkeässä jokapäiväisessä työssänne - valoisaa tulevaisuutta.

Kiitos.